

*І. С. Чорнодід,
к. е. н. доцент, докторант, Науково-дослідний економічний інститут
Міністерства економічного розвитку та торгівлі України*

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

*I. Chornodid,
doctoral candidate, scientific and Research Institute of Ministry of Economic Development
and Trade of Ukraine, PhD, associate professor*

THE MECHANISM OF ENSURING THE SOCIAL COMPETITIVENESS IN CONDITIONS
OF THE NATIONAL ECONOMY FORMATION

У статті розкрито механізм забезпечення соціальної конкурентоспроможності країни. Доведено, що механізм забезпечення соціальної конкурентоспроможності в умовах становлення національної економіки включає сукупність економічних умов, правових інструментів та напрямів соціальної політики держави, сучасних інноваційних технологій та виробництв, а також соціальних інститутів та інституцій громадянського суспільства, спрямованих на зростання потенціалу соціальної конкурентоспроможності економіки. Розкрито передумови забезпечення потенціалу соціальної конкурентоспроможності. Проведено аналіз нормативних актів спрямованих на реалізацію реформ у соціальній сфері. Охарактеризовано економічні показники розвитку громадянського суспільства в Україні. Розкрито сутність соціальної конкурентоспроможності економіки.

The paper reveals the mechanism of ensuring the social competitiveness of a country. It is proved that the mechanism of ensuring the social competitiveness of a country in the conditions of the national economy formation includes a set of economic conditions, legal instruments and areas of social policy, modern innovative technologies and production facilities, social and civil society institutions designed to increase the capacity of social economic competitiveness. It is revealed prerequisites for social competitiveness potential ensuring. The analysis of statutory acts aimed at implementing reforms in the social sphere. It is characterized the economic indicators of civil society development in Ukraine. It is revealed the essence of social competitiveness of the economy.

Ключові слова: конкурентоспроможність, соціальна конкурентоспроможність, соціальні інститути, громадянське суспільство, соціальна політика держави.

Key words: competitiveness, social competitiveness, social institutions, civil society, social policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасні економічні реалії переконливо свідчать, що темпи та загальний вектор напрямку соціально-економічного прогресу національної економіки в значній мірі залежать від конкурентоспроможності країни. Категорія соціальної конкурентоспроможності — відносно нове поняття, яке сприймається як саме собою зрозуміле. Однак актуальність цього поняття стає все більш відчутною. Це вимагає не просто визначення його як економічної категорії, а й окреслення цілей та механізмів її досягнення.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ З ПРОБЛЕМАТИКИ

На сьогодні створена значна теоретична база у сфері конкурентоспроможності національної економіки. Проте необхідні подальші дослідження питань забез-

печення конкурентоспроможності національної економіки, а саме соціальний аспект. Зокрема відсутній загально визнаний підхід до трактування соціальної конкурентоспроможності національної економіки не виділені ключові чинники її забезпечення та не розроблені на їх основі шляхи підвищення соціальної конкурентоспроможності, які відповідатимуть сучасним умовам, що зумовлює актуальність дослідження з точки зору теорії.

Питання забезпечення соціальної конкурентоспроможності економіки України розглядаються в працях вітчизняних вчених: Л.Л. Антонюк, Я.Б. Базилію, А.С. Гальчинський, З.І. Галушка, В.М. Геєць, Я.А. Жаліло, Е.М. Лібанова, Б.Є. Кваснюк, І.Г. Мансуров, Ю. Полунев, Г.Н. Філюк, Б. Гаврилишин, А. Гальчинський, Т. Гайдай, О. Грішнова, П. Єщенко, Ю. Зайцев, В. Ільїн, Б. Кваснюк, І. Мазур, І. Малий, В. Мандибуря, Б. Пасхавер та ін.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ СТАТТІ

Проаналізувати сутність категорії соціальної конкурентоспроможності національної економіки, обґрунтувати соціальну конкурентоспроможність національної економіки. Охарактеризувати механізм забезпечення соціальної конкурентоспроможності в умовах становлення національної економіки.

ОСНОВНИЙ ТЕКСТ

Соціальна конкурентоспроможність країни — це порівняльний стан розвитку соціальних процесів і явищ, який характеризує її місце у світовому співтоваристві, наявність порівняльних переваг за показниками рівня життя, соціальної безпеки, ступенем розв'язання глобальних проблем та потенційні можливості (економічні, технологічні, інституціональні, людські та інші) для забезпечення й підтримання високого конкурентного статусу у політичній, економічній та соціокультурній сферах.

Соціальну конкурентоспроможність економіки необхідно аналізувати всебічно: по-перше, з позицій конкурентоспроможності національної економіки в цілому, обсягів та темпів зростання ВВП, достатності та ефективності інвестицій у сфері і галузі, які забезпечують соціальну конкурентоспроможність країни; по-друге, з огляду на кількісні та якісні характеристики існуючого та максимально ефективного соціального потенціалу конкурентоспроможності; по-третє, виходячи з аналізу стратегічних соціальних цілей розвитку країни та міри їх реалізації у даний період часу.

Механізм забезпечення соціальної конкурентоспроможності в умовах становлення національної економіки включає сукупність економічних умов, правових інструментів та напрямів соціальної політики держави, сучасних інноваційних технологій та виробництв, а також соціальних інститутів та інституцій громадянського суспільства, спрямованих на зростання потенціалу соціальної конкурентоспроможності економіки (рис. 1).

Головними передумовами забезпечення потенціалу соціальної конкурентоспроможності залишаються економічні. У "Програмі економічних реформ на 2010—2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" визначено широкий набір стратегічних економічних перетворень за п'ятьма напрямками [10]:

1. Створення базових передумов економічного росту через утримання низького рівня інфляції, стабілізації державних фінансів і створення стійкої фінансової системи.

2. Формування режиму максимального сприяння бізнесу шляхом зменшення втручання держави в економіку, зниження адміністративних бар'єрів для його розвитку, модернізації податкової системи й поглиблення міжнародної економічної інтеграції України.

3. Модернізація інфраструктури й базових секторів шляхом усунення усталених структурних проблем в енергетичній, вугільній, нафтогазовій галузях і ЖКГ, а також розвитку транспортної інфраструктури й ринку землі. Перехід від дотацій до самоокупності виробництва й соціальних послуг.

4. Збереження й розвиток людського й соціального капіталу шляхом підвищення ефективності й стабільності соціального захисту, поліпшення якості й доступності освіти й медичного обслуговування.

5. Підвищення ефективності державного управління шляхом реформування державної служби й виконавчої влади [10].

Протягом 2010—2013 років на виконання Програми економічних реформ та відповідно до національних планів дій щодо її впровадження були прийняті відповідні нормативно-правові акти та здійснені відповідні

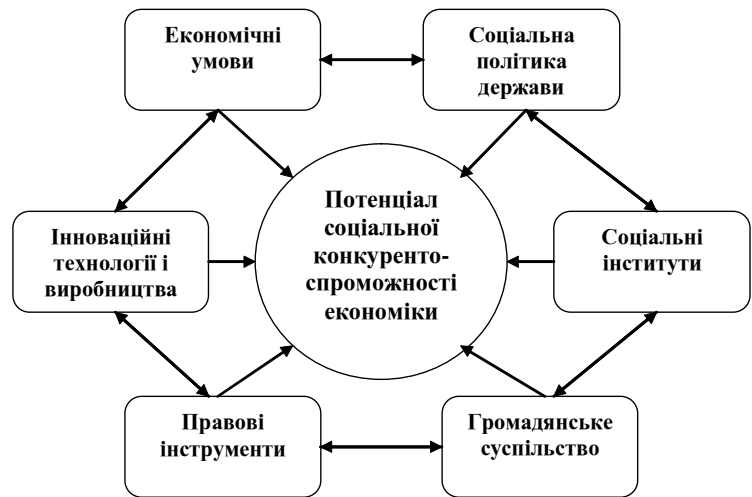

Рис. 1. Механізм забезпечення соціальної конкурентоспроможності в умовах становлення національної економіки

Джерело: складено автором.

заходи, спрямовані на реалізацію цих реформ. Це Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, Розпорядження Кабінету Міністрів України, Накази відповідних міністерств щодо Стабілізації Державного бюджету, реформування податкової системи, дерегуляції й розвитку підприємництва, приватизації й управління державною власністю, розвитку сільського господарства й земельної реформи, реформування системи медичного обслуговування, системи освіти, пенсійного страхування, пенсійного забезпечення, розвитку культури, міжнародної інтеграції та співпраці. Наведені нормативні документи та намічені ними заходи розробляються у відповідності до міжнародних стандартів, а їхня реалізація спрямована на забезпечення сучасного рівня конкурентоспроможного соціально-економічного розвитку.

Інноваційна діяльність, розвиток інноваційних технологій і виробництва на сучасному рівні розвитку НТП та удосконалення соціально-економічних відносин забезпечують об'єктивні передумови соціальної конкурентоспроможності, оскільки виводять економіку країни на сучасний рівень розвитку і дозволяють на цьому рівні розв'язувати соціальні завдання.

Сучасний стан інноваційної діяльності в Україні є кризовим, не відповідає показникам розвитку інноваційних процесів у тих країнах, де інноваційний розвиток є пріоритетом економічної стратегії. На сьогодні лише 16,2% підприємств вважаються інноваційно активними в Україні. Ця частка ще на 0,3% менша, ніж була у 2001 році [9].

Концепцією Загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України на період до 2017 року передбачається: зростання рівня інноваційності промислового виробництва. Частка інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції підвищиться до 15—20% у 2012 році і до 30—35% у 2017 році (2005 рік — 6,5%), що дасть можливість значно покращити забезпечення зростаючих потреб економіки в сучасних видах промислової продукції, реалізувати стратегію інноваційного прориву; зниження енергоємності промислового виробництва до 2017 року — в 2,4 рази, що дасть можливість суттєво наблизитися за цим показником до рівня розвинутих європейських країн [6].

Умови розвитку бізнесу значною мірою визначаються існуючими правовими нормами господарювання, господарським законодавством, системою неформальних суспільних інститутів, які регулюють систему соціально-економічних відносин. Так, зокрема, основними причинами, що стримують розвиток малого і середньо-

го підприємництва в Україні є: обмеженість внутрішніх фінансових ресурсів та ускладнений доступ до зовнішніх джерел фінансування, складність залучення значних інвестицій; складність, тривалість та, як наслідок, значна вартість проходження дозвільних і погоджувальних процедур; недостатній рівень відповідальності посадових осіб дозвільних служб та низький рівень обізнаності підприємців про механізм притягнення їх до відповідальності; складність процедури започаткування бізнесу та виходу з бізнесу; обмеженість інформаційного, консультативного та методичного забезпечення підприємницької діяльності, в тому числі з питань сертифікації продукції та послуг, а також впровадження систем управління якістю; недосконалість системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для підприємницької діяльності; недостатньо налагоджений механізм партнерства у сфері корпоративно-соціальної відповідальності; недостатній рівень доцільності прозорості регуляторної діяльності, що не дозволяє суб'єктам господарювання планувати свою діяльність; відсутність дієвого механізму підтримки інноваційної діяльності; складний доступ вітчизняного МСП до сучасних технологій; недостатня активність представників МСП щодо захисту власних інтересів; недостатньо розвинена система інфраструктури підтримки підприємництва; недостатній рівень залучення молоді до підприємництва; низька активність сільського населення до започаткування власної справи; недосконала система державного нагляду за підприємницькою діяльністю; складність процедур сертифікації і стандартизації товарів та послуг [7].

З огляду забезпечення соціальної конкурентоспроможності економіки сучасна соціально-економічна політика має декілька напрямів:

1) забезпечення умов зростання добробуту, оплати праці, пенсійного забезпечення, соціального захисту різних верств населення;

2) спрямованість на модернізацію економіки та впровадження інновацій, що сприяють поліпшенню умов життя і праці населення;

3) спрямованість на визнання пріоритету людського фактора, формування соціального капіталу, більш повне врахування інтересів трудящих і суспільства в цілому;

4) орієнтація на зовнішній вимір соціальної та економічної політики;

5) участь у розробці й реалізації програм розв'язання глобальних проблем, що стоять перед світовим співтовариством сьогодні — сталий розвиток, соціальна екологія, перетворення зон соціально-економічної безпеки в загально-світовий простір.

Разом з тим, для забезпечення соціальної конкурентоспроможності існують економічні передумови, оскільки у сфері економіки не лише створюються споживчі блага, а й удосконалюються характеристики робочої сили, створюються умови для поліпшення якості людського капіталу, формування соціального капіталу, розвитку відносин соціального партнерства держави і бізнесу. З огляду на це, економічна складова механізму забезпечення соціальної конкурентоспроможності не може бути описана лише показниками конкурентоспроможності національної економіки та обсягів національного виробництва у розрахунку на душу населення, — вона втілює в собі характеристики технологій виробництва, умов праці і відпочинку, соціального захисту працюючих, соціальну відповідальність бізнесу, екологічну безпеку виробництва, соціально-психологічний клімат та інші чинники. Великого значення набуває необхідність розвитку дрібного і середнього бізнесу.

Як зазначено у "Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014—2024 роки", у країнах з розвинутою ринковою економікою чисельність зайнятих у сфері малого підприємництва, як правило, перевищує 50 % населен-

ня працездатного віку (країни ЄС), а подекуди, може наблизитись і до 80 % (Японія). Натомість в Україні у сфері малого підприємництва чисельного зайнятих становить 24,9 % населення працездатного віку. У складі ВВП країн "старої" Європи (Німеччина, Франція) продукція малих підприємств складає понад 50 % та країн "нової" Європи (Чехія, Словаччина, Угорщина) — понад 30—40 % ВВП. Для порівняння — в Україні (за даними 2011 р.) цей показник дорівнював 7%. У 2012 році загальна кількість суб'єктів малого підприємництва на 10 тисяч осіб наявного населення України становила 360 одиниць, що на 22,4 % менше, ніж у 2011 році. Частка малих та середніх підприємств в Україні становила відповідно 93,7% та 5,7%. Протягом 2010—2012 років ці показники суттєвих змін не зазнали. У суб'єктів МСП у 2012 році працювало 5147,9 тис. осіб (з них у суб'єктів малого підприємництва — 2271,5 тис. осіб, у суб'єктів середнього підприємництва — понад 3669 тис. осіб). Кількість найманих працівників у порівнянні з 2011 роком зменшилась на 3,2 % (1257 тис. осіб) [11].

Потенціал соціальної конкурентоспроможності в умовах становлення національної економіки закладається також механізмом функціонування соціальних інститутів. Соціальні інститути як певні форми організації і регулювання суспільного життя (політика, економіка, сім'я, релігія, освіта), що історично склалися, забезпечують виконання життєво важливих для суспільства функцій, включають сукупність норм, ролей, взірців поведінки, приписів, спеціальних установ, систему соціального контролю. Інституційна діяльність є формою людської діяльності, яка ґрунтується на чітко розробленій системі правил і норм, а також розвинутому соціальному контролю за її виконанням. Вона здійснюється людьми, об'єднаними в групи, асоціації, де є поділ на статуси і ролі згідно з потребами групи чи суспільства. Інститути підтримують соціальну структуру та упорядкованість у суспільстві [13]. Це родинні зв'язки, заклади освіти, культури і мистецтва, трудові колективи, засоби масової інформації, місцеві громади, релігійні, громадські та політичні організації/ об'єднання, профспілки, інститути спеціального призначення для окремих соціально-демографічних груп, котрі потребують особливої суспільної уваги тощо.

Формування та функціонування сучасних соціальних інститутів у взаємодії з іншими елементами механізму забезпечення соціальної конкурентоспроможності економіки країни дозволяє оцінювати й сприймати країну як порівнювану за визначеними критеріями, які дозволяють оцінити її конкурентні переваги чи недоліки, які необхідно викоринювати. Вони виступають характерною рівня соціалізації економіки, сприяють зближенню з соціальними механізмами функціонування економік розвинених країн. Як зазначає В.М. Геєць, "...зближення України з ЄС насамперед має відбуватися не стільки в економічній і політичній сфері, скільки в соціальній — у царині соціалізації — способі життя, цінностях, що його зумовлюють, вихованні та освіті винішніх і майбутніх співгромадян на європейській кшталт. Хоча слід зважати, що теперішні соціально-економічні та суспільно-політичні досягнення ЄС є результатом тривалого історичного процесу (людських дій, міжособистісних, міжгрупових, міжкласових інтеграцій), в ході якого і сформувалася сучасна європейськість — сукупність людей (спочатку переважно жителів "старої" Європи), у яких протягом кількох поколінь поступово формувалася європейська ментальність. Її стрижень — спільна, попри національні відмінності й самобутність кожної країни ЄС, повага і безперечне визнання традицій, норм і правил (і, відповідно, готовність згідно з ними жити/діяти), які становлять змістовну основу сучасної європейської демократії" [1]. Отже, показником соціальної конкурентоспроможності є відповідність (наближення) соціальних інститутів

сучасним цивілізаційним нормам, яка забезпечує адекватність суспільного розвитку стратегічним пріоритетам і глобальним цілям світового співтовариства.

Ще однією характеристикою потенціалу соціальної конкурентоспроможності країни вважаємо рівень розвитку громадянського суспільства. Громадянське суспільство характеризується як розгалужена мережа незалежних від держави суспільних інститутів, що реалізують індивідуальні та колективні потреби. Головні ознаки громадянського суспільства полягають у: розмежуванні компетенції держави і суспільства, незалежності інститутів громадянського суспільства від держави в рамках своєї компетенції; демократії і плюралізму в політичній сфері; функціонуванні в умовах ринкової економіки, основу якої складають недержавні підприємства; визнанні середнього класу як соціальної основи громадянського суспільства; функціонуванні в умовах правової держави, пріоритетності прав і свобод індивіда над інтересами держави, ідеологічного і політичного плюралізму, свободи слова і засобів масової інформації.

Україна посідає 46 місце в індексі сприятливого середовища для громадянського суспільства (2012 р.). Ще у вересні 2011 року Україна приєдналася до міжнародної Ініціативи "Партнерство "Відкритий Уряд", підтвердивши, що поділяє основні принципи Партнерства: забезпечення прозорості державного управління, залучення громадян до формування та реалізації державної політики, протидія корупції та впровадження нових інформаційних технологій [2]. З метою посилення взаємодії з представниками інститутів громадянського суспільства Кабінет Міністрів у 2012 році утворив новий консультативно-дорадчий орган — Раду голів громадських рад при органах виконавчої влади.

Громадянське суспільство України характеризують як перехідне та неконсолідоване, тобто таке, що не досягло рівня, що асоціюється із сталою ліберальною демократією, та зберігає ризик "відкату" до менш розвинутого стану. За даними Індексу сталості НҀО, стан розвитку громадянського суспільства в Україні оцінюється у 3,5 бали (за шкалою від 1 до 7, де поріг консолідації складає 3 бали). За даними дослідження "Перехідні держави", стан розвитку громадянського суспільства України оцінено у 2,5 бали (за шкалою від 1 до 7, поріг консолідації — 2 бали). Отже, громадянське суспільство України наближене до консолідованого, проте з 2006 року практично не рухається у цьому напрямі.

Економічні показники розвитку громадянського суспільства в Україні та у інших країнах такі:

1. За відсотком економічно активного населення, працевлаштованого в НҀО, Україна знаходиться на рівні Румунії та Польщі. За оцінкою експертів, близько 1% економічно активного населення України працює у НҀО. У Чехії та Угорщині цей показник є майже удвічі більшим (1,7% та 2% відповідно), у Німеччині — майже у 7 разів більшим — 6,8% [14].

2. Частка фінансової підтримки з державного чи місцевого бюджетів (у вигляді як грантів, так і відшкодувань за надані послуги) у бюджеті пересічної ІГС України становить 2—3%, пересічної ІГС країни ЄС—60%. За цим показником Україна знаходить на рівні Філіппін, Пакистану та Кенії. Частка фінансової підтримки у загальних доходах ІГС України становить близько 8%, натомість у Чехії це 39%, в Угорщині — 27%, а у Польщі — 24%. Частка доходів від продажу послуг у загальних доходах ІГС України становить 18,7%, натомість у Чехії цей показник становить 47%, в Угорщині — 55%, а у Польщі — 60%. Частка ІГС у ВВП України становить 0.73%, у Чехії цей показник становить 1,3%, у Франції — 4,2%, у Бельгії — 5%, у Канаді — 7,9% [6]. У країнах, де ведеться таке спостереження, з 2002 по 2007 рік частка ІГС у ВВП зростала у середньому вдвічі швидше, ніж власно ВВП. В Україні частка ІГС у ВВП зменшилася порівняно із минулим роком (0,78%).

3. Україна відстає від інших посткомуністичних країн та загалом від країн ЄС за усіма економічними показниками розвитку громадянського суспільства. Таке відставання не є пропорційним відставанню за кількістю зареєстрованих організацій.

4. Стан довіри населення України до громадських організацій (ГО): кількість громадян, які не довіряють громадським організаціям, стабільно перевищує кількість тих, хто їм довіряє. Загалом 28,4% населення України довіряє ГО. При цьому лише 3,4% населення довіряють повністю, 25,2%, — скоріше довіряють. Не довіряє ГО 53,3% населення, при цьому 21,7% не довіряє повністю, а 31,58 — скоріше не довіряє (середній показник за останні два роки на основі даних соціологічних досліджень Центру Разумкова [3]);

5. Середній показник довіри до громадянського суспільства в Україні є нижчим, ніж середній показник у Албанії (39,6%) або у Грузії (45,6%) [4];

У країнах ЄС держава залучає інституції громадянського суспільства до процесу підготовки та прийняття рішень через систему тристоронніх органів соціального партнерства та численні консультативно-дорадчі ради або комісії, що функціонують при органах державної влади, делегує їм виконання частини своїх функцій у гуманітарній, екологічній, соціальній та інших сферах державної політики. Так, наприклад, у Німеччині громадські організації за рахунок федерального бюджету надають громадянам 60% соціальних послуг. У Польщі у сфері соціальної допомоги працює близько третини всіх громадських організацій (що опікуються дітьми та молоддю, інвалідами, людьми похилого віку, безробітними, бездомними та ін.) В Угорщині соціальні послуги надають 25%, у Румунії — 19% неурядових організацій. Важливою формою взаємодії органів влади з громадськими організаціями у Франції є укладання договорів та делегування частини діяльності щодо забезпечення суспільно значущих послуг (наприклад комунальних) [5].

В Україні на сучасному етапі ринкових реформ сформовано біпартизм як одну з неокорпоративних моделей узгодження інтересів. Для такої моделі властивими є неопублічні процеси узгодження інтересів бізнесу та держави, що мають наслідком прийняття органами державної влади рішень, які часто встановлюють різні преференції для конкретного бізнесу. "Незавершеність ринкових перетворень ...спричинила розвиток специфічного "дикого капіталізму", де підприємництво співіснує з бюрократією, а державні ресурси тривалий час перерозподілялися так, як і в соціалістичні часи — на основі кумівства, блату та "політичного даху". Оскільки ведення великого бізнесу за таких умов спрямоване передусім на залучення та освоєння бюджетного фінансування, великий бізнес об'єктивно прагне мати доступ до розроблення та ухвалення необхідних рішень в уряді та парламенті [12].

У механізмі забезпечення соціальної конкурентоспроможності національної економіки велике значення мають чинники, тенденції та передумови формування конкурентоспроможності людського капіталу.

Як доводять науковці, процес формування конкурентоспроможності людського капіталу — тривалий процес, який вимагає проходження ряду етапів: перший — формування людського потенціалу, що включає демографічне відтворення — забезпечення екстенсивної бази конкурентоспроможності людського капіталу; другий — формування людського потенціалу в частині нарощення якісних характеристик в ході набуття знань, вмін та досвіду — забезпечення інтенсивної бази конкурентоспроможності людського капіталу; третій — конвертації людського потенціалу в людський капітал — капіталізації людського потенціалу; четвертий — підвищення ефективності експлуатації людського капіталу [8].

З точки зору характеристик людського капіталу, конкурентоспроможність економіки країни визначається масштабами економіки, за яких потенційні інвестори максимізують бізнесові ефекти. Природно, що країни з найбільшими ринками виступають пріоритетними цільовими сегментами інвестування, і перелік лідерів за обсягами залучених інвестицій фактично співпадає зі списком лідерів світової економіки [15].

Серед усіх чинників якості людського капіталу має визначальне значення. Як показують практика та досвід розвинених країн, до чинників формування конкурентоспроможності людського капіталу країни відносяться: демографічний потенціал — чисельність населення, споживачів, зростання яких формує резерви збільшення виробництва, і, як наслідок, національної економіки; доходи населення, збільшення яких поряд ефектами попереднього чинника, зміщує структуру споживання в сторону товарів тривалого використання, забезпечує формування високотехнологічних галузей орієнтованих на інноваційний розвиток, нагромадження ресурсів інвестування в освіту, охорону здоров'я, наукові дослідження тощо; структура економіки, в якій переважання галузей орієнтованих на товари кінцевого споживання та незначна частка мілітаризованих секторів забезпечує високий мультиплікативний ефект від приросту споживання; відсутність надмірної концентрації державного регулювання галузей та секторів економіки, дерегулювання системи управління макроекономічними процесами, усунення бар'єрів міжнародної торгівлі; низький рівень економічної та політичної корупції, що забезпечує уникнення вищості окремих осіб, національних, соціальних та політичних груп над іншими населенням.

Таким чином, дослідження складових механізму забезпечення соціальної конкурентоспроможності в умовах становлення національної економіки України показує наявність тісного взаємозв'язку між ними, однакову важливість як економічних, так і соціальних чинників, що забезпечують високий потенціал соціальної конкурентоспроможності країни та її конкурентний соціальний статус у міжнародних відносинах.

Література:

1. Геєць В.М. Інститути соціалізації в Україні та країнах ЄС: тенденції розвитку та ключові відмінності / В.М. Геєць [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Aktualni/ua/Heyets%20V.M..pdf>
2. Звіт про реалізацію Ініціативи "Партнерство "Відкритий Уряд" у липні 2012 — жовтні 2013 років [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/news/article/show/1751
3. За даними соціологічного дослідження Центру Разумкова. Детальніше див.: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=81
4. За даними Civicus Civil Society Index, 2008—2011.
5. Корнієвський О.А. Громадські об'єднання у системі національної безпеки держави: монографія / О.А. Корнієвський. — К.: Альтерпрес, 2010. — С. 128—129.
6. Концепція загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України на період до 2017 року; [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт міністерства промислової політики України. — Режим доступу: http://industry.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=57967&cat_id=57966.
7. "Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014—2024 роки" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-r#n9>
8. Ніколайчук М.В. Чинники, тенденції та передумови формування конкурентоспроможності людського капіталу України / М.В. Ніколайчук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. — Хмельницький. — 2012. — № 2. — С. 218 — 223

[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nikolaychuk.at.ua/news/2012-04-20-93>

9. Наукова та інноваційна діяльність в Україні / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

10. Програма економічних реформ на 2010—2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" / Комітет з економічних реформ при Президенті України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf

11. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014—2024 роки. Розпорядження від 28 серпня 2013 р. № 641-р. Кабінет Міністрів України. Київ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-p>

12. Україна: політичні стратегії модернізації: зб. науково-аналітичних доп. / за ред. М.М. Розумного (заг. ред.), О.А. Корнієвського, В.М. Яблонського, С.О. Янішевського. — К.: НІСД, 2011. — 328 с.

13. Швець Д.Є. Соціальні інститути та інституціалізація в забезпеченні соціального впорядкування / Д.Є. Швець [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Staptp/2011_51/files/ST51_07.pdf

References:

1. Heiets', V.M. "Instytuty sotsializatsii v Ukraini ta krainakh YeS: tendentsii rozvytku ta kliuchovi vidminnosti": available at: <http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Aktualni/ua/Heyets%20V.M..pdf>
2. Zvit pro realizatsiiu Initsiatyvy "Partnerstvo "Vidkrytyj Uriad" u lypni 2012 — zhovtni 2013 rokiv/ available at: http://civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/news/article/show/1751
3. Za danymi sotsiologichnoho doslidzhennia Tsentru Razumkova. Detal'nishe div.: available at: http://www.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=81
4. Za danymi Civicus Civil Society Index, 2008-2011.
5. Korniiiev's'kyj, O. A. (2010), "Hromads'ki ob'iednannia u systemi natsional'noi bezpeky derzhavy", Kyiv, Ukraine.
6. "Konseptsiia zahal'noderzhavnoi tsil'ovoï prohramy rozvytku promyslovosti Ukrainy na period do 2017 roku", available at: http://industry.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=57967&cat_id=57966
7. "Konseptsii Zahal'noderzhavnoi prohramy rozvytku maloho i seredn'oho pidpriemnytstva na 2014—2024 roky" available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-r#n9>
8. Nikolajchuk M.V. (2012), "Chynnyky, tendentsii ta peredumovy formuvannia konkurentospromozhnosti liuds'koho kapitalu Ukrainy" / Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky, vol. 2, pp. 218—223, available at: <http://nikolaychuk.at.ua/news/2012-04-20-93>
9. "Naukova ta innovatsijna diial'nist' v Ukraini", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. "Prohrama ekonomichnykh reform na 2010-2014 roky "Zamozhne suspil'stvo, konkurentospromozhna ekonomika, efektyvna derzhava""", available at: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf
11. Kabinet Ministriv Ukrainy (2013), "Pro skhvalennia Konseptsii Zahal'noderzhavnoi prohramy rozvytku maloho i seredn'oho pidpriemnytstva na 2014-2024 roky." available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-r>
12. Ukraina: politychni stratehii modernizatsii: zb. naukovo-analitychnykh dop. / za red. M.M. Rozumnoho, Kyiv, Ukraine, (2011).
13. Shvets', D.Y. "Sotsial'ni instytuty ta instytutsializatsiia v zabezpechenni sotsial'noho vporiadkuvannia" available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Staptp/2011_51/files/ST51_07.pdf

Стаття надійшла до редакції 24.02.2014 р.